

Το μοντέλο ανάπτυξης της ελληνικής γεωργίας και οι επιλογές που προωθήθηκαν μεταπολεμικά, οδήγησαν στην αφαίμαξη του πλεονάσματος του τομέα για την ανάπτυξη άλλων κλάδων της οικονομίας, παρ'όλο που η γεωργία αποτελεί, για πολλούς λόγους, το σημαντικότερο τμήμα της. Η αφαίμαξη του πλεονάσματος και ο ατελής και απρογραμματιστος προσανατολισμός της ελληνικής γεωργίας είχαν συνέπεια τη ποσοτική, αλλά κύρια τη ποιοτική υποβάθμιση των αγροτικών δραστηριοτήτων, την υποβάθμιση του ρόλου των αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων και γενικότερα την υποβάθμιση της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ζωής της υπαίθρου. Το συνεταιριστικό κίνημα κάτω από αυτές τις συνθήκες δεν μπόρεσε να αναπτυχθεί.

Από τους 7.055 περίπου πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς πολύ λίγοι, περίπου 400, έχουν κάποια ικανοποιητική λειτουργία. Πολλές ενώσεις γεωργικών συνεταιρισμών περιορίζονται να μεταπωλούν αγροτικά προϊόντα για λογαριασμό των μελών τους και αναλαμβάνουν επιχειρηματικές πρωτοβουλίες κατά κανόνα μόνο όταν έχουν εξασφαλίσει με κρατικές ενισχύσεις την κάλυψη μιας τυχόν ζημιάς. Η καχεξία του συνεταιριστικού κινήματος δεν οφείλεται μόνο στη μέχρι σήμερα στάση της πολιτείας αλλά και στην ισχύουσα νομοθεσία. Η ισχύουσα μέχρι σήμερα νομοθεσία με το να προωθεί τη δημιουργία συνεταιριστικών οργανώσεων διαφόρων μορφών και συνεταιριστικών εταιρειών, οι οποίες ανταγωνίζονται μεταξύ τους, συνέτεινε στη πολυδιάσπαση του συνεταιριστικού κινήματος. Η έλλειψη προϋποθέσεων σωστής λειτουργίας τους που θα τους επέτρεπαν ν' αξιοποιούν την παραγωγή, το ανθρώπινο δυναμικό και τις δυνατότητες που προσφέρει η κάθε περιφέρεια, παρεμπόδιζε την ανάπτυξη των συν/σιών. Αντί οι συνεταιριστικές οργανώσεις να οργανώσουν την παραγωγή, εμπορία και μεταποίηση των αγροτικών προϊόντων, να στηρίξουν τη προσιάθεια των αγροτών, να διοργανώσουν αυτοδιαχειριζόμενοι το δικό τους τομέα ζωής και ευθύνης, αναλαμβάνουν κυρίως εκείνες τις δραστηριότητες για τις οποίες δεν ενδιαφέρονται οι ιδιώτες κεφαλαιούχοι, λόγω της περιορισμένης πιθανότητας επίτευξης κέρδους. Έτσι, η συμμετοχή των συνεταιριστικών οργανώσεων στην εμπορία των αγροτικών προϊόντων παρέμεινε μικρή και κυμάνθηκε γύρω στο 5% της συνολικής εθνικής αγροτικής παραγωγής. Σήμερα η αγροτική πολιτική που ασκείται είναι μία νέα πορεία,

αντίθετη με τη προηγούμενη. Η πολιτεία παίρνει μέτρα, δίνει τα μέσα και βάζει τη βάση για την ανάπτυξη του αγροτικού τομέα. Δύο κύριες εκδηλώσεις για το σκοπό αυτό είναι το πενταετές πρόγραμμα (1983-1987) και ο νέος νόμος για τις αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις.

Ο νέος Νόμος επιδιώκει να οργανώσει τον αγροτικό τομέα με βάση τις αρχές της αυτοδιαχείρισης, της αποκέντρωσης και της ανάπτυξης της ατομικής πρωτοβουλίας και ευθύνης του αγρότη. Επιδιώκει την ήτρωση από τους αγρότες του πλεονάσματος, το οποίο παράγουν οι ίδιοι (κοινωνική δικαιοσύνη), την ανάπτυξη του χωριού και της υπαίθρου. Μέσο για την εφαρμογή των παραπάνω αρχών είναι ο συνεταιρισμός. Ο συνεταιρισμός στηρίζεται στην οικογενειακή εκμετάλλευση με τον αγρότη κύριο της γής και των μέσων παραγωγής και όχι στις φάρμες των μεγαλοαγροτών. Οργανώνει τις οικογενειακές εκμεταλλεύσεις που εθελοντικά συμμετέχουν σε κοινή προσπάθεια, επιδιώκει τη μείωση του κόστους παραγωγής με την κοινή προμήθεια των εφοδίων, την αύξηση του εισοδήματος με την οργάνωση της παραγωγής σε τρόπο ώστε να παράγονται προϊόντα σε ποσότητες και ποιότητες που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς, την αύξηση του εισοδήματος με συμμετοχή στην εμπορία και επεξεργασία του προϊόντος, καλύτερους όρους χρηματοδότησης για τον αγρότη, την καλύτερη εκπαίδευση και πληροφόρησή του, την εισαγωγή νέας τεχνολογίας, τη διεύρυνση της απασχόλησής του, την ανάπτυξη πολιτιστικής ζωής στο χωριό. Ο αγρότης γίνεται μέσω του συνεταιρισμού επιχειρηματίας, έμπορος, βιομήχανος, βιοτέχνης, χειροτέχνης, κατανέμει τους κινδύνους σε περισσότερες δραστηριότητες, αυξάνει τις δυνατότητες κέρδους και εξασφαλίζει συνολικά επίπεδο εισοδήματος, το οποίο η παραδοσιακή εκμετάλλευση δεν θα μπορούσε να εξασφαλίσει.

Η συλλογική προσπάθεια πρέπει να αποτελεί επίκεντρο των προσπαθειών του αγρότη ώστε η ~~επιχείρηση~~ επιχείρηση να αποτελέσει το μοχλό για τη βελτίωση της εισοδηματικής του θέσης. Ο συνεταιρισμός πρέπει να διαθέτει ικανοποιητικά κεφάλαια, να συσπειρώνει όσο το δυνατόν περισσότερα πρόσωπα και να αποκτήσει έτσι μέγεθος που να μεγιστοποιεί τη διαπραγματευτική του ικανότητα, να διαχειρίζεται τέτοιο όγκο και ποιότητα παραγωγής ώστε να είναι υπολογίσιμος συναλλασσόμενος και να επιβάλει τους όρους του, να οργανώνει την παραγωγή ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της αγοράς, να είναι ελεύθερος να εκμεταλλεύεται όποιες επιχειρηματικές δυνατότητες του προσφέρονται, είτε με την ατομική, είτε με την συλλογική

προσπάθεια των μελών. Πρέπει αναπλάθοντας τη λειτουργία του συνεταιρισμού να εξασφαλισθούν οι όροι επιτυχούς δραστηριότητάς του. Πρώτο πρέπει να είναι ο συνεταιρισμός με πολύπλευρη δραστηριότητα, ο αγροτοβιομηχανικός συνεταιρισμός.

Ο συνεταιρισμός πρέπει να οργανωθεί:

- α) ως προς την επιχειρηματική του δραστηριότητα με βάση τις αρχές που ακολουθούν οι συλλογικές ιδιωτικές επιχειρήσεις.
- β) ως προς την συμμετοχή και συνεργασία των αγροτών με βάση το αξίωμα ότι αποτελεί συνένωση προσώπων και όχι κεφαλαίων, ότι πρέπει να λειτουργεί δημοκρατικά και να επιδιώκει τη συλλογικότητα και αλληλεγγύη των μελών.

Ο συνεταιρισμός δεν είναι όμως μόνο μια κοινή επιχείρηση, μια κοινή προσπάθεια. Είναι μέσο για την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής στην ύπαιθρο, για την απελευθέρωση των πρωτοβουλιών στο χωριό, είναι μέσο για να αναπτυχθεί ακόμη περισσότερο το άτομο δρώντας συλλογικά, για να αξιοποιήσει ο αγρότης όλες τις δυνατότητες που του παρέχει η δύναμη, την οποία χαρίζει η συνένωση των πρωτοβουλιών. Βασικό στοιχείο της πολιτικής που καθιερώνει ο νέος νόμος είναι η ελευθερία του αγρότη να επιλέξει αν και πως θα συμμετάσχει στην ανάπτυξη του συνεταιρισμού, η ελευθερία του να καθορίσει πως θα δραστηριοποιηθεί ο ίδιος και τα άλλα μέλη του συνεταιρισμού για την αυτοδιαχείριση των προβλημάτων τους, για αυτοδύναμη επιδίωξη της εξέλιξης τους, για δημοκρατική διοργάνωση της κοινής προσπάθειας.

Για να πραγματοποιήσουν οι αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις τους παραπάνω στόχους και να ενισχυθεί η ανάπτυξή τους με το νέο Νόμο καθιερώνεται:

1. Η ενιαία δομή των αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων. Σε κάθε δήμο ή κοινότητα θα υπάρχει ένας γενικός συνεταιρισμός, σε κάθε νομό μία ένωση, και για κάθε κλάδο παραγωγής ή βασικό προϊόν μία κεντρική κλαδική ένωση αγροτικών συνεταιρισμών.

Ότι μπορεί και πρέπει να κάνει η πρωτοβάθμια αγροτική συνεταιριστική οργάνωση δεν επιτρέπεται να το ενεργεί η Ένωση. Όποια δραστηριότητα ανήκει στην αρμοδιότητα της Ένωσης δεν επιτρέπεται να ασκείται από την Κεντρική Κλαδική Ένωση. Έτσι επιτυγχάνεται η ενοποίηση της προσπάθειας σε κάθε επίπεδο, η συνεργασία και η αποφυγή ενός κακώς εννοούμενου ανταγωνισμού.

Με τη δομή αυτή τα προβλήματα, που στο παρελθόν είχαν ταλαιπωρήσει, με ζημιογόνα αποτελέσματα, κύρια τους αγρότες, εκλείπουν

γιατί δημιουργούνται οικονομικά αυτοδύναμες και βιώσιμες συνεταιριστικές οργανώσεις.

Η οικονομική αυτοδυναμία και η βιωσιμότητα των συνεταιρισμών είναι βέβαιο ότι θα βοηθήσουν και θα έχουν σαν αποτέλεσμα να βρίσκονται οι συνεταιρισμοί πάντοτε σε πλεονεκτική και ισχυρή διαπραγματευτική θέση και να διευρύνουν, κύρια οι πρωτοβάθμιοι, τη δραστηριότητά τους σε τομείς τους οποίους δεν ασκούσαν μέχρι σήμερα.

2. Η διαφοροποίηση των μελών του συνεταιρισμού σε ειδικά μέλη που δεν ασχολούνται αυτοπρὸςωπα και επαγγελματικά με τη γεωργία και σε τακτικά που ασχολούνται επαγγελματικά και αυτοπρὸςωπα με τη γεωργία. Διαχωρίζεται δηλαδή ο επαγγελματίας αγρότης από τον ιδιοκτήτη αγροτικής εκμετάλλευσης.

3. Η παράδοση της παραγωγής των συνεταίρων στο συνεταιρισμό σύμφωνα με τις διατάξεις του καταστατικού και τις αποφάσεις των γενικών συνελεύσεων κάθε συνεταιρισμού, δηλαδή από τα όργανα που εκφράζουν τη θέληση των ιδίων των συνεταίρων. (Η γενική συνέλευση μπορεί να απαλλάξει τους συνεταίρους να παραδώσουν την παραγωγή τους).

Με την παράδοση της παραγωγής στο συνεταιρισμό επιτυγχάνεται:

- 1) Η εξασφάλιση του παραγωγού.
- 2) Ο σωστός προγραμματισμός της παραγωγής και η βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων.
- 3) Η ισχυρή διαπραγματευτική θέση του συνεταιρισμού, που σημαίνει καλύτερη τιμή στο προϊόν, δηλαδή αύξηση του εισοδήματος του παραγωγού.
- 4) Η ανταγωνιστικότητα των προϊόντων.
- 5) Η ενίσχυση της παρέμβασης των συνεταιρισμών στη αγορά.
- 6) Η κατάργηση των μεσαζόντων και ήσμικρυνση του ανοίγματος μεταξύ τιμής παραγωγού και τιμής καταναλωτού.

4. Η τήρηση κανόνων ποιότητας κατά την παραγωγή για τη ποιοτική άνοδο και την ανταγωνιστικότητα των αγροτικών προϊόντων.

5. Η προτίμηση των συνεταίρων έναντι των τρίτων για παροχή εργασίας στο συνεταιρισμό.

6. Η αρχή "κάθε συνεταίρος να έχει μόνο μία ψήφο" και καταργείται το δικαίωμα της ψηφοφορίας με εξουσιοδότηση που προέβλεπε ο Ν.921/79.

7. Η συμμετοχή του προσωπικού στα διοικητικά συμβούλια.

8. Σύστημα απλής αναλογικής για την ανάδειξη των οργάνων διοίκησης και των αντιπροσώπων.

9. Η αρχή της πλειοψηφίας του συνόλου των μελών για την λήψη αποφάσεων στο διοικητικό και εποπτικό συμβούλιο.

10. Ο αυτοέλεγχος των συνεταιριστικών οργανώσεων.

Η εποπτεία των συν/κών οργανώσεων από την πολιτεία που προβλέπει το Σύνταγμα του 1975 θα ασκείται από ένα νέο όργανο το "Σώμα Ελεγκτών Συνεταιριστικών Οργανώσεων".

Στο διοικητικό συμβούλιο του σώματος θα μετέχουν κατά πλειοψηφία πρόσωπα που θα ορίζει η ΠΑΣΕΓΕΣ, οργάνωση η οποία αντιπροσωπεύει τους συνεταιρισμένους αγρότες και έτσι ουσιαστικά η άσκηση της εποπτείας ασκείται από τις ίδιες τις οργανώσεις.

Ο έλεγχος δεν θα είναι τακτικός. Το Σώμα των ελεγκτών δεν μπορεί να κάνει μόνο του τον έλεγχο χωρίς να προσκληθεί.

11. Ευρύτερο πλέγμα οικονομικών και άλλων κινήτρων και ενισχύσεων φορολογικών, απαλλαγών κλπ. και υλοποιείται η συνταγματική επιταγή για την υποχρέωση του κράτους να μεριμνά για την ανάπτυξη του συνεταιριστικού κινήματος.

12. Η δημιουργία κλαδικών οργανώσεων παραγωγής κατά κλάδο παραγωγής ή βασικό προϊόν.

Οι κλαδικές οργανώσεις παραγωγής αγροτικού συνεταιρισμού (ΚΟΠΑΣ) θα αποτελούνται από παραγωγούς του ίδιου προϊόντος, θα εκλέγονται στην αντίστοιχη ΚΟΠΕΑΣ της ένωσης και από εκεί στην αντίστοιχη κλαδική κεντρική -τρίτοβάθμια-ένωση. Έτσι η γενική συνέλευση κάθε κεντρικής ένωσης θα αποτελείται μόνο από αγρότες που ασχολούνται με το βασικό προϊόν ή τον κλάδο παραγωγής που αντιπροσωπεύει η κεντρική ένωση.

13. Η δυνατότητα σύστασης συνεταιριστικών οργανισμών για την υποβοήθηση του έργου των αγροτικών συν/κών οργανώσεων στους τομείς όπου η ανάληψη κοινής δράσης θα συντελέσει στην αποτελεσματικότερη επίδιωξη των στόχων τους. (λιπάσματα, φυτοφάρμακα κλπ).

14. Η κατ'αρχήν απαγόρευση ίδρυσης συνεταιριστικών εταιρειών του εμπορικού και αστικού κώδικα.

Ο νέος νόμος δέχεται ότι οι δραστηριότητες των συνεταιριστικών εταιρειών μπορούν να ασκηθούν από τους συνεταιρισμούς.

Επειδή όμως μπορούν να υπάρξουν εξαιρετικές περιπτώσεις που πραγματικά να χρειάζονται μια τέτοια μορφή δράσης, επιτρέπει κατ'

εξαίρεση μεταξύ μοιόβαθμων συνεταιρισμών, τη σύσταση εταιριών, αλλά με τους εξής όρους:

α. Σύμφωνη γνώμη της ΠΑΣΕΤΕΣ και

β. Άρνηση της ένωσης και της κεντρικής να αναλάβει την προτεινόμενη δραστηριότητα.

Για τη σύσταση εταιρίας με τρίτους πρέπει η συνεταιριστική οργάνωση να έχει τουλάχιστον το 65% των μετοχών ή των μεριδίων.

15. Η εθελοντική δημιουργία ομάδων κοινής εκμετάλλευσης μέσα στα πλαίσια του συνεταιρισμού και μεταξύ των μελών του, για όσους επιθυμούν να μειώσουν το κόστος παραγωγής τους με κοινές καλλιέργειες ή κοινές κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις.